

Regeringens jämställdhetsprogram
2004-2007

ISSN 1236-2050
ISBN 952-00-1604-X (tryckt)
ISBN 952-00-1605-8 (elektronisk)

Yliopistopaino
Helsingfors 2005

Sammandrag

Regeringens jämställdhetsprogram 2004-2007. Helsingfors 2005. 38 s. (Social- och hälsovårdsministeriets publikationer 2005:2, ISSN 1236-2050)
ISBN 952-00-1604-X (inh.), ISBN 952-00-1605-8 (PDF)

Statsrådets principbeslut Regeringens jämställdhetsprogram 2004-2007 inleder, samlar och samordnar de åtgärder genom vilka regeringen främjar jämställdheten mellan kvinnor och män. Jämställdhetsprogrammet syftar till att genomföra de mål som regeringen ställt upp i sitt program för att främja jämställdheten.

Regeringens jämställdhetsprogram 2004 – 2007 är en omfattande helhet. De åtgärder som ingår i programmet anknyter bl.a. till reformen av jämställdhetslagen, till att främja jämställdheten i arbetslivet, att göra det lättare att förena arbete och familj, att öka antalet kvinnor i det ekonomiska och politiska beslutsfattandet, att lindra segregationen, att minska stereotypa könsbilder i medierna, att bekämpa våldet mot kvinnor, män och jämställdhet samt att främja jämställdheten inom den regionala utvecklingen och i det internationella och EU-samarbetet. I jämställdhetsprogrammet ingår ett projekt som förutsätter omfattande samarbete mellan ministerierna, nämligen integrering av jämställdheten mellan könen i statsförvaltningen. Avsikten är att påverka de beslut som fattas och därigenom öka jämställdheten mellan kvinnor och män i samhället.

Utarbetandet och genomförandet av jämställdhetsprogrammet är en del av genomförandet och uppföljningen av Pekingdeklarationen och handlingsplanen från Peking, som antogs år 1995 vid FN:s fjärde världskonferens för främjande av kvinnans ställning. Programmets åtgärder omfattar de centrala områdena i handlingsplanen från Peking. Genomförandet av programmet förutsätter att regeringen och ministerierna samt de ämbetsverk och institutioner som är underställda dem binder sig till att främja jämställdheten mellan kvinnor och män samt ett omfattande samarbete mellan ministerierna och olika aktörer. Regeringen följer med hur programmet genomförs och rapporterar om detta.

Nyckelord: jämställdhet, kön, makt, medierna, löneskillnader, kvinnoforskning, segregation, arbetsliv, att förena arbete och familj, mainstreaming, våld mot kvinnor

Förord

Regeringen har ställt upp främjandet av jämställdheten mellan kvinnor och män som ett viktigt mål. I regeringsprogrammet ingår ett rekordantal mål för förbättrande av jämställdheten mellan kvinnor och män. I regeringsprogrammet konstateras också klart och tydligt att regeringen utarbetar ett jämställdhetsprogram och att främjandet av jämställdheten mellan kvinnor och män är en angelägenhet för hela regeringen. I jämställdhetsprogrammet konkretiseras regeringens mål gällande jämställdheten mellan könen och fastställs ansvarsfördelningen.

Jämställdhetsprogrammet utgår från regeringens vilja och skyldighet att på bred front verka för främjandet av jämställdheten mellan könen. Också många internationella konventioner och EU-lagstiftningen förpliktar Finland att främja jämställdheten. Genomförandet av jämställdheten är dock inte enbart regeringens ansvar, och därför är programmet uppbyggt så att det skall genomföras på tre nivåer. För det första strävar statsrådet som helhet efter att främja genomförandet av jämställdheten i sin egen verksamhet. För det andra främjar ministerierna jämställdheten inom sina egna sektorer, t.ex. med hjälp av resultatavtal. För det tredje inkluderas jämställdhetsfrågorna i större utsträckning än hittills i partssamarbetet med t.ex. kommuner och organisationer.

Jämställdheten i samhället kan ses ur många synvinklar, bl.a. ur olika befolkningsgruppers, etniska gruppers och åldersgruppers perspektiv. Regeringens jämställdhetsprogram fokuserar i enlighet med regeringsprogrammet på främjande av jämställdheten mellan kvinnor och män. Lika möjligheter till självförverkligande och deltagande i samhällslivet ökar rättvisan, förbättrar välbefinnandet för både kvinnor och män och gör samhället effektivare.

Jämställdhetsprogrammet har beretts i samarbete mellan alla ministerier. Målet har varit att göra ett komprimerat program som innehåller ministeriernas viktigaste åtgärder för främjande av jämställdheten. I programmet ingår både sådana åtgärder som gäller alla ministerier, t.ex. integrering av ett jämställdhetsperspektiv, och åtgärder som gäller ministeriernas egna förvaltningsområden. Integrering av ett jämställdhetsperspektiv innebär att ett nytt tillvägagångssätt tillämpas inom statsförvaltningen, och det kommer att återspeglas på jämställdheten mellan kvinnor och män och på samhället i stort. För att målen i programmet skall nås krävs det att varje ministerium reserverar personalresurser för jämställdhetsfrågor. Regeringen följer genomförandet av jämställdhetsprogrammet.

Statsminister Matti Vanhanen

Social- och hälsovårdsminister Sinikka Mönkäre

Innehållsförteckning

1 INLEDNING	7
2 REVIDERINGEN AV JÄMSTÄLLDHETSLAGEN	7
3 JÄMSTÄLLDHETEN I ARBETSLIVET	8
3.1 Jämställdhetsplaneringen på arbetsplatserna stärks	9
3.2 Högre sysselsättningsgrad och lägre arbetslöshet	9
3.3 Att permanenta visstidsanställningar	11
3.4 Att minska löneskillnaderna mellan kvinnor och män	12
3.5 Att göra det lättare att förena arbete och familj	13
3.6 Att jämna ut arbetsgivarkostnaderna för familjeledigheter	15
3.7 Att stödja kvinnors företagsamhet	15
4 ATT ÖKA ANTALET KVINNOR I DEN EKONOMISKA OCH POLITISKA BESLUTSPROCESSEN	17
5 ATT MINSKA VÅLDET MOT KVINNOR OCH ATT FÖRHINDRA PROSTITUTION OCH KVINNOHANDEL	19
5.1 Allmänna riktlinjer	19
5.2 Särskilda projekt för minskande av våld mot kvinnor i kommunerna	21
5.3 Att koordinera arbetet mot våld	21
6 ATT UTVECKLA DEN TIDIGA FOSTRAN, FÖRSKOLEUNDERVISNINGEN OCH UTBILDNINGEN	21
6.1 Att utveckla dagvården, den tidiga fostran och förskoleundervisningen	22
6.2 Att lindra segregationen i utbildningen	22
7 ATT FRÄMJA JÄMSTÄLLDHETEN I KULTUR-, IDROTTS- OCH UNGDOMSPOLITIKEN	23
7.1 Kultur- och konstpolitiken	23
7.2 Idrottspolitiken	23
7.3 Ungdomspolitiken	24
8 MEDIERNA OCH JÄMSTÄLLDHETEN	24
9 JÄMSTÄLLDHETEN I HÄLSOPOLITIKEN	25
10 ATT STÖDJA KVINNOFORSKNING OCH KOORDINERA JÄMSTÄLLDHETSINFORMATION	26
11 MÄN OCH JÄMSTÄLLDHET	26
12 ATT INTEGRERA ETT JÄMSTÄLLDHETSPERSPEKTIV OCH FRÄMJA JÄMSTÄLLDHETEN I STATSFÖRVALTNINGEN	28
12.1 Integrering av jämställdheten mellan könen i statsförvaltningen	28
12.2 Resurserna för och organiseringen av jämställdhetsfrågor	30
12.3 Staten som arbetsgivare: En personalpolitik som stöder jämställdhet	30
13 ATT FRÄMJA JÄMSTÄLLDHETEN I DEN REGIONALA UTVECKLINGEN .	31

14 JÄMSTÄLLDHETSMÅLEN I DET INTERNATIONELLA SAMARBETET OCH SAMARBETET INOM EU.....	32
14.1 Finlands åtgärder för att främja jämställdheten inom Europeiska unionen.....	33
14.2 Integrering av ett jämställdhets- och könsperspektiv i det internationella samarbetet	33
14.3 Utvecklingspolitiken	33
14.4 Krishantering.....	34
14.5 Jämställdheten i internationella miljöprocesser och processer som syftar till hållbar utveckling	35
15 UPPFÖLJNING OCH JUSTERING AV JÄMSTÄLLDHETSPROGRAMMET....	35

1 INLEDNING

Regeringens jämställdhetsprogram har utarbetats i samarbete mellan alla ministerier för främjande av jämställdheten mellan kvinnor och män. Programmet utgår från att de talrika jämställdhetsmålen i regeringsprogrammet skall genomföras. I programmet samlas, koordineras och inleds projekt för främjande av jämställdheten. Strävan har varit att utforma programmet till ett koncist dokument som koncentrerar sig på konkreta åtgärder som skall genomföras eller inledas under regeringsperioden. I programmet ingår lagsiftningsprojekt, utbildnings- och utvecklingsprojekt, utredningar och andra åtgärder, varav en del redan har inletts. Vissa av projekten ingår också i andra program. Den mest omfattande helheten som genomförs i samarbete mellan olika ministerier är integreringen av ett jämställdhetsperspektiv. Andra omfattande helheter är bl.a. utvecklandet av jämställdheten i arbetslivet, förebyggandet av våld mot kvinnor och förebyggandet av våld i nära relationer.

Genomförandet av jämställdhetsprogrammet är en del av genomförandet och uppföljningen av Pekingdeklarationen och handlingsplanen från Peking, som antogs vid FN:s fjärde världskonferens för främjande av kvinnans ställning 1995. Åtgärderna i programmet omfattar de centrala områdena i handlingsplanen från Peking. I jämställdhetsprogrammet ingår de tre huvudprinciperna i handlingsplanen från Peking, dvs. stärkande av kvinnans ställning och värde, tillgodoseende av mänskliga rättigheter för kvinnor och främjande av jämställdheten mellan könen genom integrering av ett jämställdhetsperspektiv. Med integrering av ett jämställdhetsperspektiv avses förvaltning och metoder som stöder främjandet av jämställdheten mellan kvinnor och män som en del av ministeriernas verksamhet. I enlighet med integreringsprincipen tas jämställdheten mellan könen som en utgångspunkt på alla nivåer; lokalt, regionalt, nationellt och internationellt.

Genomförandet av jämställdhetsprogrammet är en process som förutsätter att regeringen, ministerierna och deras underlydande ämbetsverk och inrättningar engagerar sig i främjandet av jämställdheten och i ett omfattande partssamarbete.

Jämställdhetsprogrammet är uppbyggt ämnesvis. I början av varje kapitel beskrivs inom ramen målen i regeringsprogrammet för temat i fråga. De konkreta åtgärderna markeras med svarta bollar och inom parentes anges vilka ministerier som ansvarar för varje åtgärd.

2 REVIDERINGEN AV JÄMSTÄLLDHETSLAGEN

Regeringen genomför en revidering av jämställdhetslagen och ser till att lagen verkställs.

Lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män trädde i kraft 1987. Jämställdhetslagen har till ändamål att främja genomförandet av jämställdheten och hindra diskriminering på grund av kön inom samtliga samhällssektorer. Genom jämställdhetslagen har man särskilt försökt förbättra kvinnornas ställning i arbetslivet. Jämställdhetsombudsmannen och jämställdhetsnämnden skall se till att jämställdhetslagen följs. Lagen är ett viktigt led i strävandena att främja jämställdheten.

Jämställdhetslagen revideras som bäst. Behovet att ändra lagen berodde bl.a. på de problem som kommit fram vid tillämpningen av lagen, på förpliktelseerna i grundlagen och på regeringsprogrammet. Genom ändringen verkställs också det ändrade s.k. direktivet om likabehandling i arbetslivet (2002/73/EG).

Syftet med förslaget till ändring av jämställdhetslagen är att stärka de förpliktelser att främja jämställdheten och att förhindra diskriminering på grund av kön som fastställs i lagen. I ändringsförslaget föreslås det att lagens tillämpningsområde utvidgas till att i tillämpliga delar omfatta arbetsformer som liknar ett anställningsförhållande. Bestämmelserna om myndigheternas allmänna skyldighet att främja jämställdheten preciseras och kvotbestämmelsens tillämpningsområde breddas. Bestämmelserna om jämställdhetsplanering på arbetsplatserna preciseras för att underlätta kombinationen arbete och familj och avlägsna löneskillnader. Sanktioner kan tillgripas mot arbetsgivare som försummar att göra upp en jämställdhetsplan. Sexuella trakasserier definieras som förbjuden diskriminering, likaså arbetsgivarens motåtgärder. Något allmänt maximibelopp för den gottgörelse som betalas till den diskriminerade fastställs inte längre i lagen.

- Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av jämställdhetslagen har avgetts till riksdagen så, att lagen kan träda i kraft 2005. (Social- och hälsovårdsministeriet)
- I budgeten för 2005 reserveras en ny tjänst vid jämställdhetsombudsmannens byrå. (Social- och hälsovårdsministeriet)

3 JÄMSTÄLLDHETEN I ARBETSLIVET

I Finland arbetar både kvinnor och män i huvudsak heltid. Att män arbetar är bara något vanligare än att kvinnor arbetar, till skillnad från vad som är fallet i många andra europeiska länder. Män har oftare än kvinnor en fast anställning eller en heltidsanställning. Arbetslöshet är ungefär lika vanligt bland kvinnor och män (2003), men det finns flera långtidsarbetslösa män än kvinnor. Arbetsmarknaden är segregerad, dvs. tudelad i kvinno- och mansdominerade branscher och yrken. Sysselsättningsgraden bland invandrare och vissa etniska grupper är klart lägre än bland den övriga befolkningen. Invandrarkvinnor ingår mer sällan i arbetskraften än invandarmän.

Med tanke på jämställdheten mellan kvinnor och män är arbetslivet ett centralt område och ett mångsidigt utvecklande av arbetslivet är viktigt när det gäller främjandet av jämställdheten. Ett problem med tanke på jämställdheten är t.ex. löneskillnaderna mellan män och kvinnor. Dessa löneskillnader har hållit samma nivå en längre tid. Utnyttjandet av familjeledigheter fördelas ojämnt mellan fäder och mödrar. Med tanke på längre yrkeskarriärer och förutsättningarna att orka arbeta är det viktigt att förbättra möjligheterna att förena arbete och familj. Att familjebildningen skjuts upp till ett allt senare skede i livet är också ett problem.

3.1 Jämställdhetsplaneringen på arbetsplatserna stärks

Den jämställdhetsplanering som förutsätts i jämställdhetslagen är ett viktigt redskap för främjandet av jämställdheten på arbetsplatsnivå. Jämställdhetslagen förpliktar varje arbetsgivare att i arbetslivet på ett målinriktat och planmässigt sätt främja jämställdheten mellan könen. Arbetsgivare med minst 30 anställda skall i den årliga personal- eller utbildningsplanen eller i verksamhetsprogrammet för arbetarskyddet inkludera åtgärder för främjande av jämställdheten eller göra upp en separat jämställdhetsplan. I revideringen av jämställdhetslagen preciseras de krav som ställs på jämställdhetsplaneringen.

- I samband med arbetarskyddsinspektionerna kontrolleras att arbetsplatsen har en jämställdhetsplan och uppmuntras arbetsplatserna till jämställdhetsplanering. (Social- och hälsovårdsministeriet)
- Situationen när det gäller jämställdhetsplaneringen inom den offentliga sektorn utreds som en del av den laglighetsövervakning som företas av jämställdhetsombudsmannen. Utredningen blir färdig 2005. (Jämställdhetsombudsmannen)

3.2 Högre sysselsättningsgrad och lägre arbetslöshet

Regeringen har som mål att trygga medborgarnas fullödiga deltagande i arbetslivet, medverka till att tiden i arbete förlängs, förbättra samordningen av arbete och familjeliv samt jämlikheten och göra arbetet mera attraktivt.

Det viktigaste målet för regeringens ekonomiska politik är att före valperiodens slut öka sysselsättningen med minst 100 000 personer. Detta, i likhet med skapandet av en stabil grund för en god sysselsättningsutveckling också under de år som följer efter denna period, är nödvändigt för att man före utgången av nästa valperiod skall kunna nå upp till en sysselsättningsgrad på 75 procent.

En ökad sysselsättning är en förutsättning för utvecklandet av välfärdssamhället. En ökad sysselsättning förutsätter att nya arbetsplatser skapas och att utbudet av arbetskraft ökar. För att sysselsättningsgraden skall bli högre måste arbetslivet göras attraktivare och möjligheterna att förena arbete och familj utvecklas.

Sysselsättningen och arbetslösheten måste undersökas separat i fråga om kvinnor och män. Könsskillnader förekommer t.ex. när det gäller långtidsarbetslöshet. Andelen män bland långtidsarbetslösa personer är större än andelen kvinnor, men samtidigt har andelen män som deltagit i arbetskraftspolitiska åtgärder varit mindre än andelen män bland arbetslösa personer.

Regeringen vidtar flera åtgärder i syfte att öka sysselsättningen och minska arbetslösheten. En del av åtgärderna genomförs i enlighet med regeringsprogrammet över förvaltningsgränserna inom ramen för sysselsättningsprogrammet. Tyngdpunkten i politikprogrammet för sysselsättning ligger på en minskning av den strukturella arbetslösheten och främjande av tillgången på arbetskraft.

- I den strukturella reformen av den offentliga arbetskraftsservicen flyttas tjänsterna för personer som är svåra att sysselsätta från arbetskraftsbyråerna till servicecentren för arbetskraft. Majoriteten av dessa personer är män. (Arbetsministeriet)
- I politikprogrammet för sysselsättning genomförs också åtgärder som gäller tillgången på kompetent arbetskraft, längre yrkeskarriärer och utveckling av arbetslivet. I de centrala projekten inom politikprogrammet för sysselsättning beaktas könsperspektivet i enlighet med en plan som gjordes upp våren 2004. (Arbetsministeriet)

För utvecklande av de arbetskraftspolitiska åtgärderna analyseras könsfördelningen bland de personer som deltar i åtgärderna, och utgående från analysen utarbetas tjänsterna så att de bättre passar båda könen.

Den skarpa könssegregationen i fråga om yrken gör arbetsmarknaden stelare och försvårar sysselsättningen och rekryteringen av kompetent arbetskraft. Behovet att minska segregationen beaktas vid revideringen av arbetskraftsbyråns servicemodell i den personliga servicen för både arbetssökande och arbetsgivare. När det gäller arbetskraftspolitiska åtgärder som arbetskraftsutbildning, yrkesvägledning, arbetsförmedling och arbetsgivartjänster försöker man i mån av möjlighet stödja s.k. icke-typiska, icke-könsstyrda utbildnings- och yrkesval.

Programmet för utveckling av arbetslivet (TYKES) har ställt som mål att minst hälften av deltagarna i projekten skall vara kvinnor. Ett annat kriterium för de projekt som genomförs inom programmet är främjandet av jämställdheten mellan könen. I VETO-programmet är strävan att göra arbetet och arbetslivet mer attraktivt samt att förlänga yrkeskarriärerna genom att förbättra jämställdheten i arbetslivet och göra det lättare att förena arbete och familj.

Stödandet av arbetslösa unga stärks genom att verkstadsverksamheten för unga utvecklas.

- Verkstäderna för unga utvecklas genom att verkstadshandledarnas kunskaper om jämställdhet förbättras. Verkstadshandledarnas könsfördelning, antalet flickor och pojkar som deltar i verkstäderna och deras placering efter verkstadsperioden antingen i utbildning eller i arbetslivet följs upp. I verkstäderna utvecklas det s.k. flick- och pojkarbetet. För att målet skall uppnås skall verkstäderna utveckla ett enhetligt uppföljningssystem med en uppföljningstid om minst ett år efter verkstadsperioden. (Undervisningsministeriet)

Invandrarnas andel av befolkningen i Finland är fortsatt ytterst liten, men växte snabbast av de europeiska länderna på 1990-talet. När åtgärder planeras och genomförs är det viktigt att beakta invandrarnas särskilda behov, både när det gäller kvinnor, män och barn. Till exempel invandrarkvinnornas integration påverkas av det faktum att de oftare än männen stannar hemma och tar hand om barnen. Målet är både att främja invandrarkvinnornas sysselsättning och, genom att stödja språkinläringen, förbättra kvinnornas möjligheter till medverkan. Samverkan och nätverk med finländska kvinnor stöder invandrarkvinnornas sysselsättning, eftersom också många invandrare får arbete via inofficiella nätverk.

- Integrationslagen och integrationspraxis utvecklas så, att alla invandrarkvinnor får möjlighet att delta i utbildning och tjänster som stöder integreringen så fort som möjligt efter att de kommit till Finland. Integrationslagen utvecklas så att föräldraledigheter och tid med hemvårdsstöd inte påverkar rätten till en personlig integrationsplan. (Arbetsministeriet)
- Den rättighet till grundläggande utbildning som fastställs i grundlagen tryggas för icke-läs- och skrivkunniga invandrare och invandrare med bristfällig grundutbildning. (Undervisningsministeriet, arbetsministeriet)

3.3 Att permanenta visstidsanställningar

Konkurrenskraften hos arbetsplatserna inom den offentliga sektorn måste bibehållas. Regeringen vidtar särskilda åtgärder i synnerhet inom den offentliga sektorn för att upprepade visstidsanställningar skall permanentas.

Regeringens centrala mål när det gäller utvecklingen av arbetslivet är att permanenta visstidsanställningar. Visstidsanställningar är ett problem med tanke på jämställdheten mellan könen bl.a. eftersom de hopas hos kvinnor i familjebildningsfasen. Med tanke på familjebildningen och användningen av familjeledigheter är de osäkra visstidsanställningarna ett problem särskilt för kvinnor, men också för män. Visstidsanställningar ökar också risken för arbetslöshet, påverkar inkomsterna och gör det svårare att planera framtiden, både för kvinnor och män.

- Regeringens proposition med förslag till lag om ändring av semesterlagen innehåller flera förbättringar i fråga om hur semestern fastställs och tillväxer för visstidsanställda och deltidsanställda personer. (Arbetsministeriet)

Vid utgången av 2003 var en fjärdedel, dvs. ca 30 400 personer, av de anställda inom den statliga sektorn anställda på viss tid. Enligt Statistikcentralens uppgifter var 27 procent av kvinnorna och 21 procent av männen i statens tjänst anställda på viss tid. Det är meningen att visstidsanställningar skall användas endast när arbetets art, ett vikariat, interimsistisk skötsel av uppgifter som hör till en vakant tjänst eller praktik förutsätter det.

- Finansministeriet skickade hösten 2003 ut ett brev med anvisningar om tillämpningsgrunderna i fråga om visstidsanställningar och om åtgärder för att minska sådana anställningar. En förfrågan som gjordes våren 2004 gav för handen att ämbetsverken har börjat se över grunderna för visstidsanställningar. Detta har redan har lett till att denna typ av anställningar har minskat. Finansministeriet följer hur situationen utvecklas. (Finansministeriet, alla ministerier)
- Arbetsministeriet tillsätter en utredningsperson som har till uppgift att utreda bl.a. hur vanligt det är med visstidsanställningar inom olika sektorer och hur de fördelar sig på kvinnor och män, samt i vilken mån användningen av anställningsavtal på viss tid och grunderna för avtalen överensstämmer med gällande lagstiftning. (Arbetsministeriet)

Kvantitativt sett finns majoriteten av kvinnornas visstidsanställningar i kommunerna. Kommunala arbetsmarknadsverket har gett anvisningar om att antalet visstidsanställningar skall minskas.

3.4 Att minska löneskillnaderna mellan kvinnor och män

Regeringen främjar tillsammans med arbetsmarknadsorganisationerna genomförandet av likalönsprincipen och jämställdheten i arbetslivet genom ett långsiktigt program.

Målet är att omotiverade löneskillnader mellan kvinnor och män skall slopas. I och med reformen av jämställdhetslagen främjas bl.a. den bedömning av arbetskrav som görs över kollektivavtalsgränserna och likalönsprincipen genom att man inkluderar kartläggningarna av arbetskravs- och löneskillnaderna i fråga om män och kvinnor i jämställdhetsplanerna samt genom att man underlättar tillgången till löneuppgifter när diskriminering misstänks föreligga.

Enligt regeringen är omotiverade löneskillnader mellan kvinnor och män ett centralt jämställdhetsproblem i arbetslivet. De genomsnittliga statistiska löneskillnaderna mellan kvinnor och män har länge hållit samma relativa nivå. I euro har skillnaderna ökat sedan slutet av 1990-talet. Kvinnornas genomsnittliga inkomster under regelbunden arbetstid har från början av 1990-talet varit ca 80-82 procent av männens motsvarande inkomster, men 2003 steg andelen till 83 procent. En del av denna löneskillnad beror på könssegregationen i arbetslivet, en del beror på andra faktorer och en del går inte ens enligt de senaste undersökningarna att förklara.

- Jämställdheten i fråga om lön främjas bl.a. genom den pågående reformen av jämställdhetslagen. I jämställdhetsplaneringen inkluderas lönekartläggningar som syftar till att göra det möjligt att jämföra löneskillnader över kollektivavtalsgränserna på arbetsplatserna. (Social- och hälsovårdsministeriet)
- Utredningspersonens rapport om hur arbetsmarknadsparterna och staten kan bygga upp ett program för lika lön som täcker hela arbetsmarknadsfältet avgavs i augusti 2004. Social- och hälsovårdsministeriet tillsatte vid utgången av 2004 en arbetsgrupp på trepartsbasis som skall utarbeta ett likalönsprogram. Arbetsgruppen skall slutföra sitt arbete före ingången av mars 2005. (Social- och hälsovårdsministeriet)

3.5 Att göra det lättare att förena arbete och familj

Regeringen fokuserar utvecklingsinsatser särskilt på främjandet av jämlikheten, samordningen av arbete och familjeliv, mentalt arbetarskydd och välbefinnande i arbetet, arbetsmotivation och effektivare arbetstidsuppföljning, gott ledarskap och utvecklande av kunskaper, verksamhet avsedd att upprätthålla arbetsförmågan och de specialbehov som den äldre arbetskraften har.

Regeringen skapar tillsammans med arbetsmarknadsorganisationerna förutsättningar för sådana arbetsstidsarrangemang där familjernas behov och barnens intressen beaktas i allt större utsträckning. Möjligheterna till förkortad arbetstid för föräldrar till barn under 10 år genomförs stegvis. Den partiella vårdledigheten och vårdpenningen utvecklas så att de bättre än vad nu är fallet kan erbjuda föräldrar i arbetslivet ett verkligt alternativ. Den utvidgning av den partiella vårdledigheten som har avtalats på trepartsbasis skall sättas i kraft i brådskande ordning. Familjeledigheterna och en jämnare fördelning av dem mellan könen utvecklas.

Arbetslivet måste göras attraktivare och möjligheterna att förena arbete och familj utvecklas också för att sysselsättningsgraden skall bli högre. Det är allt svårare för föräldrar att förena arbete och familj, och även studier och familj. Genom den familjepolitik som drivs och genom att utveckla möjligheterna att förena arbete och familj är målet att det inte skall vara nödvändigt att skjuta upp familjebildningen av ekonomiska orsaker eller orsaker som har att göra med arbetslivet. Möjlighet till en flexibel återgång från familjeledigheter till arbetslivet är viktigt framför allt när det gäller kvinnors deltagande i arbetslivet.

Ett förbättrande av möjligheterna att förena arbete och familj förutsätter kartläggning och utveckling av lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder. Lagstiftningen gällande familjeledigheter utvecklas ytterligare och en jämnare fördelning av familjeledigheterna mellan föräldrarna stöds. När det gäller utvecklandet av lagstiftningen bör man beakta möjligheterna till föräldraskap för bl.a. ensamförsörjare, adoptivföräldrar, föräldrar som inte bor tillsammans med sina barn och föräldrar av samma kön. Man bör också försöka hitta sätt att förena arbete och familj i andra livsfaser än i småbarnsskedet, t.ex. när det gäller att sköta äldre föräldrar. Möjligheterna att förena arbete och familj stöds genom att stödformer och tjänster som är riktade till familjer utvecklas. Ett omfattande och högklassigt dagvårdssystem är en del av basservicen. Att upprätthålla och utveckla denna service gör det möjligt för småbarnsföräldrar att förena arbete och familj.

- En utredning om utvecklandet av lagstiftningen i fråga om familjeledigheter inleds för att båda föräldrarna bättre än hittills skall kunna utnyttja sin rätt till familjeledigheter och så att utnyttjandet av familjeledigheterna fördelas jämnare mellan kvinnor och män. Möjligheten till förkortad arbetstid utvidgas gradvis till att gälla föräldrar till barn som är under 10 år. (Arbetsministeriet)
- I projektet "Plats för barn och familjer i samhället" är syftet att stödja möjligheterna att förena arbete och familj bl.a. genom att göra samhället och arbetsplatserna mera barn- och familjevänliga. I VETO-programmet utreds sambanden

mellan familjeledigheter och ställning på arbetsmarknaden. (Social- och hälsovårdsministeriet)

- Kvinnor får oftare än män minimibeloppet av föräldradagpenningen. Minimibeloppet av dagpenningen höjs från ingången av 2005. Regeringen har till riksdagen avgivit ett lagförslag (RP 164/2004) som om det genomförs gör det lättare att få inkomstrelaterad dagpenning. Enligt lagförslaget skall beloppet av förmånen räknas utifrån den arbetsinkomst som legat till grund för den tidigare förmånen i de fall där ålderskillnaden mellan barnen är högst tre år och föräldern inte har haft några förvärvsinkomster under denna tid. Dessutom skall redan en månads arbete berättiga till inkomstrelaterad dagpenning i de fall där arbetet hade fortsatt om inte arbetsoförmågan eller rätten till föräldrapenning hade vidtagit. (Social- och hälsovårdsministeriet)
- Invandrarfamiljers integration stöds genom att öppen daghems- och rådgivningsverksamhet utvecklas. (Social- och hälsovårdsministeriet, arbetsministeriet)

Den partiella vårdledigheten och vårdpenningen utvidgades 2003 till att gälla föräldrarna till första- och andraklassister i grundskolan. Morgon- och eftermiddagsverksamhet för skolelever minskar den tid som barn tillbringar ensamma utan en trygg vuxens närvaro och gör det lättare att förena arbete eller studier och familj.

- Strävan är att stödja en mer omfattande morgon- och eftermiddagsverksamhet genom att kommunerna beviljas statsandelar för verksamheten. Lagändringen trädde i kraft den 1 augusti 2004. Syftet med morgon- och eftermiddagsverksamheten är att stödja hemmets och skolans fostringsarbete och att främja jämställdheten i samhället. Bestämmelser om morgon- och eftermiddagsverksamhetens mål och innehåll finns i grunderna för morgon- och eftermiddagsverksamhet för skolelever. Verksamhetens omfattning och serviceutbudet följs. (Undervisningsministeriet)
- Möjligheterna att förena studier och föräldraansvar beaktas när förutsättningarna för snabbare studier och ekonomiska sporrar i anslutning till studiestödet utreds. För att främja kvinnors forskarkarriärer beaktar Finlands Akademi vid behov den sökandes familjesituation när finansiering beviljas. (Undervisningsministeriet)
- En arbetsgrupp vid social- och hälsovårdsministeriet som utrett stipendiater socialskydd föreslår att ministerierna skall vidta nödvändiga åtgärder för att arbetsstipendier inte längre skall kunna beviljas från universitetens och högskolornas verksamhetsanslagsmoment, utan endast t.ex. resestipendier. Målet är att forskarna anställs i ett anställnings- eller tjänsteförhållande. Ett anställnings- eller tjänsteförhållande berättigar till inkomstrelaterat socialskydd och innebär i praktiken att forskaren har rätt till bl.a. inkomstrelaterad arbetspension och föräldraförmåner, dvs. moderskaps-, faderskaps och föräldrapenning. (Social- och hälsovårdsministeriet)

3.6 Att jämna ut arbetsgivarkostnaderna för familjeledigheter

De kostnader som arbetsgivarna har till följd av familjeledigheter utjämnas ytterligare.

Kostnaderna för familjeledigheter är proportionellt sett en större belastning för kvinnodominerade branscher och kan försämra kvinnornas ställning på arbetsmarknaden. Orsaken är att kvinnor och män placerar sig inom olika branscher i arbetslivet och att utnyttjandet av familjeledigheter fördelas ojämnt på så sätt att kvinnorna utnyttjar merparten av familjeledigheterna.

Redan nu sker en viss utjämning av arbetsgivarnas kostnader för familjeledigheterna på så sätt att de arbetsgivare som betalar full lön under moderskapsledigheten får en ersättning som motsvarar sjukdagpenningen. Arbetsgivarna har också kunnat söka ersättning för kostnaderna för den semester som anställda tjänar in under familjeledigheterna. Ansökningsförfarandet förenklades vid ingången av 2003, vilket har lett till att allt fler arbetsgivare har sökt ersättning.

- Olika alternativ när det gäller att jämna ut arbetsgivarkostnaderna för familjeledigheter utreddes i en arbetsgrupp på trepartsbasis våren 2004. Den andel av semesterkostnaderna som ersätts kommer att höjas avsevärt vid ingången av 2005. Möjligheterna att utjämna kostnaderna utreds fortsättningsvis vid social- och hälsovårdsministeriet. (Social- och hälsovårdsministeriet)

3.7 Att stödja kvinnors företagsamhet

Genom att säkerställa bl.a. högklassig dagvård och annan fungerande offentlig service stärker regeringen kvinnornas och männens förutsättningar att förvärvsarbeta och arbeta som företagare. Exempelvis särbeskattning, arbetsbaserad social trygghet för arbetstagare och företagare samt kvinnoföretagarlån är element som sporrar kvinnorna att delta i arbetslivet.

Kvinnornas andel av företagarna och av företagarfamiljemedlemmarna har länge varit ungefär en tredjedel. Proportionellt sett är denna andel större än i de andra EU-15-länderna. Kvinnliga företagare möter delvis andra problem än manliga, och därför behövs särskilda åtgärder för att öka antalet kvinnliga företagare. Det är framför allt uppgifter i familjen som styr kvinnornas möjligheter att vara företagare.

Kvinnors företagsamhet stärks som en del av regeringens politikprogram för företagsamhet med hjälp av följande åtgärder:

- En arbetsgrupp vid handels- och industriministeriet kartlägger åtgärder och resurser som främjar kvinnors företagsamhet samt utreder praktiska behov (bl.a. rådgivningstjänsternas omfattning) och statistikföring. Arbetsgruppen lämnar en

mellanrapport den 4 januari 2005 och fortsätter med sitt arbete under våren 2005. (Handels- och industriministeriet)

- Regional kvinnoverksamhet och företagsamhet stöds med hjälp av resurscentrum som framför allt i början av företagsverksamheten kompletterar TE-centralernas rådgivningstjänster. Behovet att inrätta nya resurscentrum utreds. (Inrikesministeriet, handels- och industriministeriet)
- Med hjälp av den finansiering som inrikesministeriet har beviljat Yrittäjänäisten Keskusliitto ry utarbetas en utvecklingsplan. I anslutning till planen bedöms möjligheterna att upprätta resurscentrum i olika områden. Målet är att tre till fem landskap inrättar regionala resurscentrum och stärker de existerande resurscentrumens verksamhet med nuvarande finansieringsinstrument. (Inrikesministeriet)
- Företagsrådgivningen utvecklas i landskapen och de ekonomiska regionerna genom att förutsättningarna för TE-centralernas rådgivare för kvinnors företagsamhet stärks och genom att beaktandet av kvinnors företagsamhet garanteras i de regionala företagstjänsterna. (Inrikesministeriet, handels- och industriministeriet, arbetsministeriet)
- Den arbetsgrupp som på våren 2004 lämnade sitt betänkande om systemet med startpeng föreslog att också personer som avslutat sina studier och personer som övergår till att bli företagare från att ha varit anställda eller från att ha arbetat hemma skall kunna få startpeng. För närvarande är startpengen endast avsedd för arbetslösa. Det föreslogs att Finnveras befogenheter att bevilja kvinno- och småföretagarlån utökas. Dessa låneformer beviljas ofta nya företag som grundas med hjälp av startpeng. (Handels- och industriministeriet, arbetsministeriet)
- Den arbetsgrupp som utreder behovet att utveckla företagarnas socialskydd (termin 31.5.2005) beaktar i sitt arbete jämställdhetsperspektivet och bl.a. de utmaningar som företagarna möter när det gäller att förena arbete och familj. (Social- och hälsovårdsministeriet)

Kvinnors företagsamhet stärks förutom genom åtgärderna i regeringens politikprogram också genom andra åtgärder.

De förslag som kvinnotemagruppen inom landsbygdspolitikens samarbetsgrupp lagt fram för främjande av kvinnors företagsamhet på landsbygden genomförs som en del av det fjärde helhetspolitiska landsbygdsprogrammet. Förslagen gäller stärkande av företagarrådgivningen och resurscentrumens verksamhet, främjande av forskning kring kvinnors företagsamhet och revidering av företagarnas socialskydd. (Inrikesministeriet, jord- och skogsbruksministeriet)

- Med hjälp av ett samarbetsprogram för kvinnliga företagare i Finland och närområdena (2002-2004) stöds främjandet och utökandet av kvinnors företagsamhet, samarbete och nätverk mellan kvinnliga företagare samt utvecklandet av affärsverksamhet i Finland och Ryssland. I fortsättningen skall också kvinnliga företagare i Sverige knytas till nätverket. (Handels- och industriministeriet, arbetsministeriet)

4 ATT ÖKA ANTALET KVINNOR I DEN EKONOMISKA OCH POLITISKA BESLUTSPROCESSEN

Antalet kvinnor utökas i det politiska och ekonomiska beslutsfattandet.

Att öka antalet kvinnor i den politiska och ekonomiska beslutsprocessen är fortfarande aktuellt i Finland. Trots att finländska kvinnor i förvärvsaktiv ålder redan är bättre utbildade än männen och deltar på arbetsmarknaden i nästan samma utsträckning som männen, är andelen kvinnor i beslutsposition fortfarande oproportionerligt liten. Så är fallet också i de organisationer och branscher som kvantitativt sett är kvinnodominerade. Regeringens mål är att öka andelen kvinnor på olika beslutsarenor, bl.a. i näringslivet och inom politiken.

Programmet för ökande av antalet kvinnor i styrelserna i statliga bolag och bolag där staten är delägare fortsätter fram till 2005. Programmet utgår från följande punkter:

1. Det skall finnas minst 40 procent kvinnor och män i styrelserna i bolag som är helägda av staten. Detta mål skall uppnås senast våren 2005.
 2. I bolag där staten har majoritet och som inte är börsbolag bör kvoten om 40 procent i styrelserna likaså genomföras senast våren 2005, om det inte finns uttryckliga grunder för ett annat arrangemang (bolagsordningsbestämmelser, delägaravtal eller liknande).
 3. I bolag där staten har minoritet och som inte är börsbolag skall staten sträva efter att främja jämställdheten i sista hand genom att utse sina egna kandidater till styrelserna i överensstämmelse med jämställdhetsmålen.
 4. I börsbolag där staten har majoritet eller utövar faktisk bestämmanderätt skall en andel nära 40 procent uppnås senast våren 2005.
 5. I börsbolag där staten inte utövar faktisk bestämmanderätt skall staten sträva efter att främja jämställdheten i sista hand genom att utse sina egna kandidater till styrelserna i överensstämmelse med jämställdhetsmålen.
- Regeringen fortsätter att öka andelen kvinnor i styrelserna i statliga bolag och bolag där staten är delägare enligt dessa riktlinjer. Utgångspunkten vid genomförandet av programmet är att styrelsernas normala omsättning beaktas. Till de platser som blir lediga försöker man i första hand hitta kvinnliga kandidater. (Handels- och industriministeriet, alla ministerier)
 - Regeringen uppmuntrar riksdagsgrupperna att utse både kvinnliga och manliga kandidater när medlemmar till förvaltningsråden utnämns.
 - Regeringen följer utvecklingen av antalet kvinnor i styrelserna och förvaltningsråden i statliga bolag och i bolag där staten är delägare.

I den nuvarande regeringen är 44 procent av ministrarna kvinnor. Kvinnornas andel i organ som tillsätts genom val har långsamt ökat. År 2004 var 37 procent av riksdagsledamöterna kvinnor. I kommunalvalet 2004 var 36,4 procent av de invalda ledamöterna kvinnor, vilket var två procent mer än i förra valet.

Att öka antalet kvinnor också inom politiken är ett viktigt mål för regeringen. Att öka andelen kvinnor i den politiska beslutsprocessen, bl.a. vid nomineringen av kandidater, ligger på de politiska partiernas och organens ansvar.

- Regeringen uppmuntrar politiska grupperingar och organ att öka andelen kvinnliga kandidater.
- Målet för regeringens politikprogram för medborgarinflytande är en fungerande representativ demokrati som baserar sig på ett livskraftigt medborgarsamhälle. Politikprogrammet för medborgarinflytande har låtit göra en utredning om konsekvenserna för kvinnors och mäns situation av de projekt som ingår i programmet. Resultaten av utredningen beaktas vid genomförandet av delprojekten. Uppföljningsindikatorerna utformas så, att man med hjälp av dem kan se på medborgarinflytandet könsvis. (Justitieministeriet)

Till den högsta ledningen inom statsförvaltningen räknas ca 200 av de högsta tjänstemännen, av vilka 22 procent var kvinnor 2003. Till den högsta ledningen räknas ministeriernas högsta ledning, dvs. avdelningscheferna och ännu högre tjänstemän samt verkschefer och tjänster på motsvarande nivå. Kvinnornas andel i den högsta ledningen och ledningen på mellannivå 2003 var 33 procent och 38 procent av övriga chefer. Enligt uppskattningarna går nästan 80 procent av den nuvarande ledningen inom statsförvaltningen i pension eller övergår till andra uppgifter före 2011.

- Finansministeriet informerar med hjälp av rekommendationer och exempel förvaltningen om åtgärder för ökande av antalet kvinnliga sökande till öppna tjänster och om hur könsperspektivet kan beaktas bättre i alla faser av rekryteringsprocessen. Målet är att antalet kvinnliga kandidater för lediga chefspositioner ökar och att ungefär hälften av de utsedda är kvinnor. Dessutom stöds nätverk för kvinnliga chefer inom staten under åren 2004-2005. (Finansministeriet, alla ministerier)

Kvinnornas andel av de högsta tjänsteinnehavarna vid universiteten är för närvarande en femtedel. Andelen ökar stadigt, men långsamt. Däremot är kvinnor i majoritet som lektorer och timplärare i huvudsyssla. Målet är att jämställdheten mellan män och kvinnor genomförs också när det gäller deras respektive andel i ledande uppgifter inom undervisningsväsendet.

- Undervisningsministeriet och Finlands Akademi utreder kvinnors avancemang i forskarutbildningen och i forskarkarriären samt åtgärder för korrigerande av de missförhållanden som uppdagas. Undervisningsministeriet stöder Finlands Akademis verksamhet för att främja kvinnors forskarkarriär och utvecklar statistik och indikatorer som beskriver hur jämställdheten genomförs. (Undervisningsministeriet)

5 ATT MINSKA VÅLDET MOT KVINNOR OCH ATT FÖRHINDRA PROSTITUTION OCH KVINNOHANDEL

5.1 Allmänna riktlinjer

För förebyggande av våld i parförhållanden och våld mot kvinnor samt för förebyggande av prostitution reserveras resurser under hela regeringsperioden. Resurserna för stödtjänster för våldsoffer och prostituerade utökas. Skyddet för offer för kvinnohandel stärks.

För att minska våldet uppgörs ett nationellt program för minskande av våld som täcker alla centrala delområden. Åtgärderna med avseende på familjevåldsproblemet effektiveras.

Våld i nära relationer och familjevåld som drabbar kvinnor är en kränkning av de mänskliga rättigheterna och i Finland ett särskilt allvarligt problem. Majoriteten av våldsutövarna är män. Våld i nära relationer och familjevåld berör också barnen. Av offren för våld i nära relationer och familjevåld är en liten del män. Ett växande problem är det våld och hot om våld som riktas mot kvinnor i arbetet. Det nuvarande servicesystemet erbjuder inte tillräcklig hjälp för våldsoffren. Å andra sidan finns det inte heller tillräckliga tjänster för att hjälpa våldsutövarna att bryta våldscirkeln. En central metod i arbetet mot våld är att förbättra de professionella hjälparnas teoretiska och praktiska färdigheter. Arbetet mot våld faller inom flera olika ministeriers förvaltningsområden. I enlighet med regeringsprogrammet reserverar ministerierna tillräckliga resurser för våldsarbetet inom sitt eget förvaltningsområde och ger ämbetsverken och inrättningarna anvisningar i frågan.

- Vid social- och hälsovårdsministeriet har ett handlingsprogram för förebyggande av våld i nära relationer utarbetats för 2004-2007. Programmet blev färdigt hösten 2004. Till de viktigaste målsättningarna i programmet hör att förbättra hela nätverket av basservice och specialtjänster som står till buds för våldsoffer och våldsutövare, att effektivisera hjälpverksamheten för barn och unga som ser och upplever våld och att utveckla den professionella kompetens som behövs för våldsarbetet och handläggningen av ärenden. Programmet koordineras med det nationella programmet för minskande av våld. (Social- och hälsovårdsministeriet)

Rådet för brottsförebyggande bereder som en del av programmet för den inre säkerheten ett nationellt program för minskande av våld. Programmet omfattar alla centrala delområden av våld och i beredningen deltar en arbetsgrupp som särskilt behandlar våld mot kvinnor. Detta perspektiv behandlas också i andra arbetsgrupper. Programmet skall vara färdigt före utgången av 2004.

- I det program för minskande av våld som administreras av rådet för brottsförebyggande beaktas våld mot kvinnor i omfattande utsträckning. (Justitieministeriet)

Justitieministeriet har berett flera lagändringar som gäller våld mot kvinnor och prostitution. De missförhållanden som förekommer i samband med ersättningar för våld i parförhållanden och våld mot kvinnor utreds som en del av projektet att revidera brottskadlagen.

I strafflagen inkluderades särskilda bestämmelser om människohandel och grov människohandel vilka trädde i kraft den 1 augusti 2004. Samtidigt fastställdes en ny, grov form av koppleri. Det blev också straffbart att marknadsföra sexuella tjänster. Regeringen behandlar kriminalisering av köp av sexuella tjänster 2005. Lagen om besöksförbud har kompletterats och möjliggör nu också besöksförbud avseende gemensam bostad. Lagändringen träder i kraft vid ingången av 2005. Samtidigt upphävdes paragrafen om s.k. fast vilja som begränsat åtalsrätten för misshandel. Bestämmelsen upphävs vid ingången av oktober 2004.

- Frågor som gäller våld mot kvinnor inkluderas i domarnas utbildningsprogram enligt principen om integrering av ett jämställdhetsperspektiv från och med ingången av 2004. (Justitieministeriet)
- När- och områdespoliserna har fått utbildning i familjevåld som en del av sin grundläggande utbildning. Utbildningen fortsätter och utbildningsprogrammet uppdateras som en del av det program som genomförs av rådet för brottsförebyggande. (Justitieministeriet, inrikesministeriet)
- Människohandeln är ett växande människorättsproblem som också berör Finland. Ett nationellt handlingsprogram gällande människohandel utarbetas och genomförs med beaktande av FN-konventionerna och de förpliktelser som binder regeringen i och med OSSE:s handlingsprogram mot människohandel, som godkändes den 2 december 2003. Dessutom försöker Finland aktivt främja utarbetandet av en europeisk konvention om människohandel. I frågor som gäller människohandel utvecklas samarbete med finländska medborgarorganisationer. (Utrikesministeriet)
- Lapplands länsstyrelse kartlägger i samarbete med olika experter prostitutionen i Lappland med avseende på hur allmänt fenomenet är, hur det tar sig uttryck samt åtgärder för ingripande. (Social- och hälsovårdsministeriet)
- Den offerundersökning om våld mot kvinnor som gjordes 1997 upprepas 2005. Rådet för brottsförebyggande samlar ihop de parter som är intresserade av att utveckla och finansiera undersökningen. (Justitieministeriet)
- För minskande av psykiskt och fysiskt våld på arbetsplatserna övervakar arbetarskyddsdistriktet 2004-2007 intensivt arbetsplatserna inom de branscher där hotet om våld är mest frekvent, och utfärdar anvisningar om nödvändiga åtgärder. (Social- och hälsovårdsministeriet)

5.2 Särskilda projekt för minskande av våld mot kvinnor i kommunerna

- Delegationen för socialarbete lämnar före utgången av 2004 ett förslag om utveckling av socialarbetet, inklusive effektivisering av samarbetet mellan socialarbetet och polisen. (Inrikesministeriet, social- och hälsovårdsministeriet)
- Arbetet för förebyggande av våld i nära relationer fortsätter i vissa pilotprojekt i ett antal kommuner. Syftet med projekten är att etablera goda arbetsmetoder och praxis, utveckla yrkesövergripande samarbete och göra förebyggandet av våld till en normal del av beslutsprocessen och verksamheten i kommunerna och de ekonomiska regionerna. (Social- och hälsovårdsministeriet)
- En handbok som skall hjälpa professionella hjälpare att identifiera våld mot invandrarkvinnor och hitta ändamålsenliga lösningar på problemet utarbetas. Handboken blir färdig hösten 2004. (Social- och hälsovårdsministeriet)

5.3 Att koordinera arbetet mot våld

Största delen av aktörerna inom arbetet mot våld arbetar på lokal nivå. En strategisk utmaning i arbetet mot våld är att utveckla informationen och kompetensen och sprida god praxis.

- Samarbetet förbättras. (Justitieministeriet, inrikesministeriet, social- och hälsovårdsministeriet)
- Inrättandet av en enhet som koordinerar det riksomfattande arbetet mot våld utreds. Enhetens koordineringsuppgifter skulle gälla yrkesövergripande samarbete, bl.a. information och Internetsidor, utbildning, forskning, utveckling och internationellt samarbete. (Justitieministeriet)

6 ATT UTVECKLA DEN TIDIGA FOSTRAN, FÖRSKOLEUNDERVISNINGEN OCH UTBILDNINGEN

Jämställdhet ingår i de grundläggande värdena och normerna inom utbildning och tidig fostran i Finland. Med tanke på främjandet av jämställdheten är den tidiga fostran och utbildningen i en nyckelposition. Genom utbildning påverkar vi de attityder, kunskaper och färdigheter som vår verksamhet i samhället bygger på. Främjandet av jämställdheten skall beaktas redan när vården, fostran och förskoleundervisningen för små barn utvecklas.

Flickors och pojkars utbildnings- och läroämnesval är fortfarande mycket uppdelade enligt kön. Detta i sin tur gör att segregationen och de icke-jämställda strukturerna bevaras i arbetslivet. Om behovet att utveckla utbildningen vittnar t.ex. att pojkar oftare än flickor lider av beteende- och inlärningssvårigheter, medan flickor avsevärt oftare än pojkar lider av psykosomatiska symptom. I utvecklingsarbetet bör man dock beakta

skillnaderna inom könen: till exempel klarar sig en del av flickorna dåligt och en del av pojkarna bra i skolan, och en del av pojkarna uppvisar också psykosomatiska symptom. För att man skall kunna främja jämställdheten och hitta goda lösningar behövs ytterligare utredningar och bedömningar bl.a. om hur skillnaderna mellan flickor och pojkar syns t.ex. i inläringen och skoltrivseln, vad skillnaderna beror på och hur de bör beaktas när undervisningen planeras.

6.1 Att utveckla dagvården, den tidiga fostran och förskoleundervisningen

En högklassig, fungerande dagvård som motsvarar familjens behov är det bästa sättet att göra det möjligt för småbarnsföräldrar att delta i arbetslivet. Social- och hälsovårdsministeriet utvecklar dagvårdssystemet så att det fortsättningsvis skall vara en service som skapar jämställdhet i samhället och stöder familjerna.

- När det gäller barnavård, fostran och undervisning ingår främjandet av jämställdheten mellan könen i de riksomfattande riktlinjer för förskoleverksamheten (statsrådets principbeslut) som blev färdiga i februari 2002, i grunderna för planen för småbarnsfostran (Stakes den 30 september 2003) och i Utbildningsstyrelsens anvisningar om förskoleundervisningen. Utgående från dessa dokument beaktas vid utvecklingen av den tidiga fostran, barnavården och förskoleundervisningen allt mer de utvecklingsmässiga skillnaderna mellan flickor och pojkar, för att den tidiga fostran och förskoleundervisningen skall hjälpa barnen att växa till jämställda individer. Å andra sidan bör också de individuella skillnaderna mellan flickor och pojkar beaktas, så att stereotypa uppfattningar och verksamhetsmodeller inte upprepas. (Undervisningsministeriet, social- och hälsovårdsministeriet)

6.2 Att lindra segregationen i utbildningen

Segregationen inom såväl utbildningen som arbetslivet har visat sig vara ett seglivat fenomen och att minska denna tudelning i manliga och kvinnliga branscher är en krävande målsättning. Stereotypa föreställningar om vilka utbildningsområden och yrken som är lämpliga för kvinnor och män begränsar våra förutsättningar att göra val utifrån våra egna talanger och förmågor.

- Genomförandet av jämställdheten främjas på alla utbildningsstadier. För att lindra segregationen uppmuntras läroanstalterna att hitta tillvägagångssätt som stöder främjandet av jämställdheten. Dessutom ses de pedagogiska metoderna över utgående från skillnaderna i inlärningsresultat mellan flickor och pojkar. (Undervisningsministeriet)
- Främjandet av jämställdheten vid universitet och yrkeshögskolor inkluderas i resultat- och målstyrningsprocessen. Strävan är att minska segregationen i utbildningen genom att utveckla lärarnas grundutbildning och fortbildning samt studiehandledningen och genom att informera unga om olika yrken. (Undervisningsministeriet)

- Innehållet i lärarnas grundutbildning och fortbildning utvecklas i fråga om jämställdhet, och nya metoder att jämna ut lärarnas könsfördelning letas fram. (Undervisningsministeriet)

7 ATT FRÄMJA JÄMSTÄLLDHETEN I KULTUR-, IDROTTS- OCH UNGDOMSPOLITIKEN

Det finländska kultursamhället bygger på kompetens, kunskap och kreativitet. Till dess värderingar hör jämlikhet mellan människor, tolerans, internationalism, ansvar för miljön och jämställdhet mellan könen.

7.1 Kultur- och konstpolitiken

Jämställdheten stärks på kulturens och konstens område genom att resultatstyrning, statistikföring och indikatorer utvecklas. Detta arbete baserar sig på undervisningsministeriets utredning ”Onko sukupuolella merkitystä, onko toimenpiteillä vaikutusta taiteissa ja kulttuurissa?”. I utredningen kartlades genomförandet av jämställdheten mellan könen och analysen av könskonsekvenserna på konstens och kulturens område.

- Med stöd av utredningen bereds under hösten 2004 åtgärder som behövs för främjande av jämställdheten mellan könen. (Undervisningsministeriet)

7.2 Idrottspolitiken

När det gäller de centrala delområdena i undervisningsministeriets idrottsenhets verksamhet ställs målen för genomförande av jämställdheten mellan könen upp med hjälp av informations- och resursstyrning. Delområdena i fråga består av understöd till riksfattande idrottsorganisationer, stöd till idrottsutbildningscenter och stöd för byggande av idrottsanläggningar samt idrottsvetenskaplig forskning.

- Undervisningsministeriet tillsatte för projektet den 11 februari 2004 en arbetsgrupp som består av representanter för undervisningsministeriet och olika idrottsorganisationer samt forskare på området. Arbetsgruppen skall slutföra sitt arbete senast den 31 januari 2005. (Undervisningsministeriet)
- Könsfördelningen bland dem som deltar i beslutsfattandet inom idrottens område utreds. Genomförandet av jämställdheten i idrotten bedöms grenvis med utgångspunkt i deltagarnas könsfördelning, som jämförs bl.a. med könsfördelningen bland dem som deltar i beslutsfattandet. (Undervisningsministeriet)

7.3 Ungdomspolitiken

Jämställdheten i ungdomspolitiken utvecklas genom lagstiftning och ungdomsarbete.

- En regeringsproposition med förslag till ny lag om ungdomsarbete bereds med jämställdheten mellan könen som en viktig värdegrund. Jämställdheten tas med också i bestämmelserna om resurser. Lagberedningen 2003-2005 organiseras så, att en särskild expertgrupp analyserar och bereder regeringens proposition i fråga om könskonkvenserna. (Undervisningsministeriet)
- Inom undervisningsministeriets förvaltningsområde utvecklas flick- och pojkarbetet med beaktande av att flickor och pojkar har olika problem. Målet är att stärka ungdomars egen identitet och att förebygga utslagning. Metoderna och stödformerna inom ungdomsarbetet utvecklas särskilt inom det förebyggande drogarbetet, specialungdomsarbetet och i arbetet för invandrarungdomar och unga som behöver socialt stöd. (Undervisningsministeriet)

8 MEDIERNA OCH JÄMSTÄLLDHETEN

Mediemiljöns förhållande till jämställdhetsutvecklingen är en av de centrala punkterna när det gäller främjandet av jämställdheten. Vi tillbringar en allt större del av dagen omgivna av medier. Detta innebär att budskap som förmedlas via olika medier i allt högre grad påverkar våra liv och tankar. Medierelaterade problem är bl.a. den ökande pornofieringen av underhållningsmedierna och det offentliga rummet samt mediernas stereotypa könsbilder.

Mediernas ansvar när det gäller att skapa flick-, pojk-, kvinno- och mansbilder är stort. Enligt lagstiftningen och de principer som omfattats i Finland faller de innehållsliga frågorna i kommunikationen och betoningarna av olika områden i första hand inom ramen för den s.k. självregleringen och chefredaktörens ansvar. Regeringen följer TV-programmen och deras utveckling bl.a. genom att inleda undersökningar som anknyter till ämnet. Sändningstiderna för TV-program som innehåller våld eller sex och som är skadliga för barns utveckling har diskuterats. Bolagen har lagt vissa programtyper senare i programmet och förbättrat förhandsinformationen om programmen.

- Inom ramen för ett program som gäller medierna och jämställdheten (2005-2006) utreds mediernas möjligheter att i enlighet med självregleringsprincipen tillsammans med aktörerna inom området främja balanserade och icke-stereotypa könsbilder. Projektet utgår från de strategiska målen i Pekingdeklarationen att öka kvinnors medverkan i medierna, i utvecklingen av den nya informationstekniken och i den presentation och det beslutsfattande som sker i och genom medierna samt att främja en balanserad och icke-stereotyp bild av kvinnor i medierna. Strävan inom projektet är att dekonstruera stereotypierna i fråga om både män och kvinnor. (Undervisningsministeriet)

Reklametiska rådet, som lyder under Centralhandelskammaren och Delegationen för reklambranschen, ger utlåtanden om huruvida reklam anses vara etiskt godtagbar. Etiskt tvivelaktig är reklam som kränker principerna om jämlikhet, gränserna för samhälleligt ansvar eller på annat sätt strider mot god marknadsföringssed. Största delen av rådets utlåtanden har gällt jämställdheten mellan könen.

9 JÄMSTÄLLDHETEN I HÄLSOPOLITIKEN

Målet för Finlands hälsopolitik är att öka medborgarnas hälsa och funktionsförmåga och att minska hälsoskillnaderna mellan olika befolkningsgrupper. Finländarnas hälsotillstånd har på det hela taget blivit bättre, men hälsoskillnaderna mellan olika befolkningsgrupper har delvis rentav ökat. De utmaningar som hänger ihop med kvinnors och mäns hälsa är delvis olika. Mäns förväntade livslängd är t.ex. i genomsnitt sju år kortare än kvinnornas och mäns dödlighet varierar kraftigare beroende på socioekonomisk ställning än kvinnornas. Av de mentala problemen i vuxen ålder är depression ett betydande problem som förekommer avsevärt oftare hos kvinnor än hos män.

I den finländska mannens liv är alkohol, risktagande och våld som riktas mot honom själv och mot andra människor ofta sammankopplade. Dödligheten genom olycksfall eller genom våld bland unga män är i Finland avsevärt högre än i övriga västländer och skillnaderna mellan könen är stora på detta område. Ett av de centrala målen för programmet Hälsa 2015 är att minska unga mäns dödlighet genom olycksfall eller våld med en tredjedel fram till 2015 jämfört med nivån i slutet av 1990-talet.

- Förebyggandet av olycksfall har stärkts genom att man vid Folkhälsoinstitutet inrättat en enhet för prevention av hem- och fritidsolyckor och genom att man inlett ett nationellt program för minskande av arbetsolyckor. Även kampanjerna för nykterhet i trafiken och sjösäkerhetskampanjerna fortsätter. (Social- och hälsovårdsministeriet)

En bibehållen funktionsförmåga är en förutsättning för ett självständigt liv. Bland äldre personer med nedsatt funktionsförmåga är andelen kvinnor större än andelen män.

- Ett nationellt program för stärkande av äldre personers funktionsförmåga inleddes 2004-2007. Inom ramen för programmet förbättras utbildningen för personer som leder gymnastik för äldre. Även motionstjänsterna för äldre förbättras och informationen om äldres funktionsförmåga och upprätthållande av hälsan utökas. (Undervisningsministeriet, social- och hälsovårdsministeriet)

10 ATT STÖDJA KVINNOFORSKNING OCH KOORDINERA JÄMSTÄLLDHETSINFORMATION

Koordineringen i fråga om kvinnoforskningen utreds.

Professurer i kvinnoforskning och ett riksomfattande universitetsnätverk inom kvinnoforskning har stötts ekonomiskt. En stor del av professurerna är tillfälliga, men kvinnoforskningens ställning som universitetsämne har befasts.

Som stöd för organiseringen av jämställdhetsinformation och utnyttjandet av kvinnooch könsforskningen har upprättats en kvinnoforskningsportal Minna (www.minna.fi). Minna-portalerna fungerar som en informations- och expertbank för jämställdhetsfrågor. Portalerna är ett redskap för integreringen av ett jämställdhetsperspektiv i den offentliga förvaltningen och för universitetens, medborgarorganisationernas, mediernas och allmänhetens informationsbehov i jämställdhetsfrågor. Den innehåller en expertsökning, tematiska informationshelheter med allmänna artiklar, nyhetssidor, länkar och en kvinnoforskningsbulletin. Innehållet i Minna-portalerna kompletteras gradvis. Portalerna har öppnats med stöd från social- och hälsovårdsministeriet.

- Undervisningsministeriet och social- och hälsovårdsministeriet utreder olika alternativ för att ordna spridningen och dokumentationen av jämställdhetsinformation på stadigvarande basis, och tillsätter för detta ändamål en utredningsperson. (Undervisningsministeriet, social- och hälsovårdsministeriet)
- Undervisningsministeriet utvecklar koordineringen av kvinnoforskningen och beaktar kvinnoforskningens ställning i resultatstyrningsprocessen. Målet är att under regeringsperioden garantera kvinnoforskningens ställning som en del av forskningen på universitetsnivå. (Undervisningsministeriet)
- Den arbetsgrupp för forskarkarriärer som tillsattes av undervisningsministeriet hösten 2004 har till uppgift att utarbeta ett förslag till strategi för utvecklande av professionella forskarkarriärer överlag samt för främjande av kvinnors forskarkarriärer och jämställdhet inom forskningen. (Undervisningsministeriet)

11 MÄN OCH JÄMSTÄLLDHET

De jämställdhetspolitiska frågorna bedöms också ur mansperspektiv. Männerna uppmuntras att ta ut familjeledighet.

Regeringen bedömer de jämställdhetspolitiska frågorna också ur ett mansperspektiv. Ett viktigt instrument i detta sammanhang är integreringen av ett könsperspektiv. Männerna ingår på olika sätt i samtliga teman som behandlas i detta program. Att bedöma och dryfta jämställdhetspolitiska frågor ur perspektivet ”männerna och jämställdheten” är ett

relativt nytt tema som innebär att vi måste se hela begreppet jämställdhet ur ett nytt perspektiv. För att jämställdheten skall gå framåt behövs också männens medverkan. I enlighet med principen om integrering av ett jämställdhetsperspektiv bedöms sambandet mellan männen och de olika målen, åtgärderna och projekten i jämställdhetsprogrammet under genomförandet i tillämpliga delar. Dessutom ingår i programmet projekt som särskilt berör män, bl.a. när det gäller att stödja faderskap, att förena arbete och familj och att utveckla arbetskraftsservicen för att sysselsätta långtidsarbetslösa män.

- I projektet ”Plats för barn och familjer i samhället”, som är en del av utvecklingsprojektet för det sociala området, uppmuntras män att i större utsträckning än hittills utnyttja sin rätt till familjeledigheter samtidigt som man försöker påverka attityderna så, att det blir allt mer accepterat på arbetsplatserna att männen utnyttjar familjeledigheter. Arbetet inom ramen för informationskampanjen om pappaledighet fortsätter. Dessutom utreds hur lagstiftningen gällande familjeledigheter kan utvecklas så att den stöder fädernas föräldraskap. (Social- och hälsovårdsministeriet, arbetsministeriet)
- Inom undervisningsministeriets förvaltningsområde har temat männen och jämställdheten blivit aktuellt t.ex. i undersökningar om inlärningsskillnader mellan flickor och pojkar och i undersökningar som gäller segregationen på arbetsmarknaden.
- Elevhandledningen och yrkesvägledningen utvecklas så att de på bästa möjliga sätt hjälper flickor och pojkar att välja utbildningslinje och bransch ur ett så brett urval som möjligt, utan hinder av traditionella könsstereotyper. De pedagogiska metoderna ses över och utvecklas utgående från skillnaderna i inlärningsresultat mellan flickor och pojkar så att de stöder barns och ungas inlärning. I utvecklandet av biblioteksverksamheten försöker man hitta sätt att uppmuntra pojkar att börja läsa. (Undervisningsministeriet, arbetsministeriet)

Största delen av våldsutövarna är män. Största delen av de män som gör sig skyldiga till eller faller offer för allvarligt våld är utslagna och ofta berusade. Behandlingsprogrammen för våldsutövare förbättras både som en del av det program för minskande av våld som bereds av rådet för brottsförebyggande och som en del av det program för minskande av våld i nära relationer som bereds av social- och hälsovårdsministeriet. I det program för minskande av våld som rådet för brottsförebyggande bereder försöker man minska våldsbrottsligheten också med avseende på kopplingarna mellan utslagning och alkohol. Programmen behandlas i närmare detalj i kapitel 5.

- I den medborgarfostran som beväringarna får under beväringstjänsten beaktas jämställdheten mellan könen och ökas medvetenheten om våld. (Försvarsministeriet)
- En utredning görs om männen och jämställdheten. I utredningen bedöms hur jämställdhetsmålen, åtgärderna och projekten anknyter till männen under genomförandet av programmet. (Social- och hälsovårdsministeriet)

12 ATT INTEGRERA ETT JÄMSTÄLLDHETSPERSPEKTIV OCH FRÄMJA JÄMSTÄLLDHETEN I STATSFÖRVALTNINGEN

12.1 Integrering av jämställdheten mellan könen i statsförvaltningen

Regeringen integrerar principen om jämställdhet mellan könen i hela statsförvaltningen. Metoderna för utvärdering av de könsrelaterade verkningarna utvecklas och utvärderingen inlemmas i lagberedningen och beredningen av statsbudgeten.

Syftet med integreringen av ett jämställdhetsperspektiv är att utveckla sådan förvaltning och sådana metoder som stöder främjandet av jämställdheten som en del av ministeriernas och myndigheternas verksamhet. Om integreringen genomförs har den vidsträckt konsekvenser för hela samhället. Vid alla ministerier fattas beslut vars konsekvenser för män och kvinnor samt för jämställdheten mellan könen bör utredas. Syftet med integreringen av ett jämställdhetsperspektiv är att avskaffa könsneutrala, delvis rentav könsblinda, tillvägagångssätt och kutymer.

Genom integrering av ett jämställdhetsperspektiv försöker man få tjänstemännen att anamma könsperspektivet som en aspekt i beredningen av ärenden. Avsikten är att öka tjänstemännens medvetenhet om beslutens konsekvenser för jämställdheten mellan könen. Jämställdhetsfrågorna är mycket olika inom de olika ministeriernas förvaltningsområden. Därför är det viktigt att de sakkunniga inom varje förvaltningsområde kan identifiera och beakta de relevanta jämställdhetsfrågorna inom sitt eget område.

Integreringen av ett jämställdhetsperspektiv har utvecklats i form av ett pilotprojekt vid social- och hälsovårdsministeriet sedan 2002. Också de andra ministerierna har haft egna projekt för att tillämpa integreringsprincipen. Erfarenheterna av social- och hälsovårdsministeriets pilotprojekt utnyttjas när en modell för integrering av ett jämställdhetsperspektiv utvecklas för hela statsförvaltningen.

- **Plan för integrering av ett jämställdhetsperspektiv i statsförvaltningen 2004-2007**
 - **Utbildning i integrering av ett jämställdhetsperspektiv och informationsproduktion**

Integrering av ett jämställdhetsperspektiv i statsförvaltningen förutsätter att tjänstemännen får tillräcklig utbildning i ämnet. Ministerierna ordnar tillsammans utbildning om integrering av ett jämställdhetsperspektiv och analys av könskonsekvenserna från och med 2004. (Social- och hälsovårdsministeriet, alla ministerier)

I ministeriernas interna utbildningsprogram behandlas jämställdheten mellan könen som en aspekt. Målet är att jämställdhetsperspektivet före utgången av 2007 har inkluderats i ministeriernas interna utbildningsprogram, även i introduktionsutbildningen. (Social- och hälsovårdsministeriet, alla ministerier)

Social- och hälsovårdsministeriet utarbetar under 2004 en handbok för statsrådets tjänstemän om analys av könskonsekvenserna i lagstiftningen. (Social- och hälsovårdsministeriet)

Som stöd för integreringen av ett jämställdhetsperspektiv revideras ministeriernas statistikföring så, att informationen i så stor utsträckning som möjligt kan specificeras enligt kön. (Alla ministerier)

Som stöd för integreringen av ett jämställdhetsperspektiv har upprättats en portal för jämställdhetsinformation och kvinnoforskning. Minna-portalens (www.minna.fi) koncentrerar sig på jämställdhetsfrågor. Projektet beskrivs närmare i kapitel 10.

Den jämställdhetsbarometer som genomförs med tre års mellanrum ger information om medborgarnas attityder, förväntningar och åsikter i fråga om jämställdhet. Denna information används som bakgrundsmaterial i jämställdhetsarbetet. Resultaten av den senaste jämställdhetsbarometern tillkännagavs i november 2004. (Social- och hälsovårdsministeriet)

För främjande av jämställdhetsarbetet på kommunnivå finns en kommunal databank med könsspecifik information. Databanken är öppen för alla. Resurserna för och uppdateringen av databanken utreds. (Social- och hälsovårdsministeriet)

○ **Analys av könskonsekvenserna i lagstiftningen**

De reviderade anvisningarna för beredning av regeringspropositioner (HELO, 2004) innehåller också en analys av könskonsekvenserna.

Målet är att man före 2006 utreder behovet av en analys av könskonsekvenserna i lagberedningsprojekt, och, om det visar sig att en analys behövs, utför själva analysen av könskonsekvenserna i samband med varje lagförslag. (Alla ministerier)

○ **Analys av könskonsekvenserna i budgeten**

I ett pilotprojekt som inleddes vid social- och hälsovårdsministeriet 2004 utreder Statens ekonomiska forskningscentral budgetens könskonsekvenser i fråga om social- och hälsovårdsministeriets huvudtitel. Budgeten för ministeriets förvaltningsområde går igenom och de direkta och indirekta könskonsekvenserna utreds. Projektet är en del av Nordiska ministerrådets projekt för analys av budgeternas könskonsekvenser. Social- och hälsovårdsministeriet och finansministeriet inleder under ledning av social- och hälsovårdsministeriet utvecklandet av analysen av budgetens könskonsekvenser och utnyttjar i detta

arbete informationen från pilotprojektet. Målet är att statsbudgeten för 2008 görs upp enligt nya anvisningar där könsperspektivet beaktas. (Social- och hälsovårdsministeriet, finansministeriet, alla ministerier)

○ **Integrering av ett jämställdhetsperspektiv i ministeriernas verksamhet**

Utöver de områden som nämnts ovan (utbildning i integrering av ett jämställdhetsperspektiv, lagstiftning och budgeten) utsträcker ministerierna integreringen av ett jämställdhetsperspektiv även till andra områden, t.ex. ministeriernas projektarbete. Ministerierna ser till att integreringen av ett jämställdhetsperspektiv också införs i ämbetsverken och inrättningarna. Social- och hälsovårdsministeriet är pilotministerium. På basis av de erfarenheter man får införs integrering av ett jämställdhetsperspektiv i resultatavtalen och eventuellt också i riktlinjerna för resultatavtalen. Resultatavtalen skall innehålla projekt för främjande av jämställdheten och integrering av ett jämställdhetsperspektiv före utgången av 2007. (Social- och hälsovårdsministeriet, finansministeriet, alla ministerier)

I beredningen av jämställdhetsprogrammet har samarbete med de olika politikprogrammen inletts. Ministerierna samarbetar också i fortsättningen med de andra ministeriernas politikprogram och andra program med beaktande av jämställdhetsfrågorna. (Alla ministerier)

12.2 Resurserna för och organiseringen av jämställdhetsfrågor

Regeringen stärker resurserna i jämställdhetsfrågor. Jämställdhetsmedvetenheten befasts inom hela statsförvaltningen. I statsförvaltningen utvecklas skötseln och främjandet av jämställdhetsfrågor inte bara genom integrering av ett jämställdhetsperspektiv utan också bl.a. genom att organiseringen av jämställdhetsfrågor ses över. Ministerierna intensifierar sitt samarbete när det gäller integreringen av ett könsperspektiv.

- Organiseringen av och resurserna för jämställdhetsfrågor utreds vid alla ministerier. Ministerierna utser kontaktpersoner för jämställdhetsfrågor. Kontaktpersonerna bildar ett nätverk som omfattar samtliga ministerier. (Alla ministerier)
- Jämställdhetsperspektivet och främjandet av jämställdheten inkluderas i utbildningen av ledningen och i introduktionsutbildningen för nya tjänstemän. (Alla ministerier)
- Resurserna för social- och hälsovårdsministeriets jämställdhetsorganisation kan förstärkas genom interna överföringar inom förvaltningsområdet. I budgeten för 2005 har en ny tjänst reserverats vid jämställdhetsombudsmannens byrå. (Social- och hälsovårdsministeriet)

12.3 Staten som arbetsgivare: En personalpolitik som stöder jämställdhet

Staten strävar efter att vara en föredömlig arbetsgivare genom att målmedvetet bedriva en god personalpolitik. I statsrådets principbeslut (2001) om statens personalpolitiska

linje uppställdes bl.a. följande som mål:

1. Staten deltar i utvecklandet av hela arbetslivet, bl.a. i sammanjämkningsarbetet i arbetslivet och familjelivet och i jämlikt utnyttjande av familjeledighet.
2. Hela ledningskulturen reformeras. Chefer och personer som söker sig till chefsuppgifter skall utvecklas planmässigt och kvinnor sporras att söka sig till chefsuppgifter. Av cheferna förutsätts att de i större utsträckning bygger upp klimatet på arbetsplatsen och får till stånd en växelverkan och ett samarbete som baserar sig på förtroende.
3. I stadigvarande uppgifter tillämpas fasta anställningsförhållanden.

För att fullfölja den personalpolitiska linjen gjorde finansministeriet upp en verksamhetsplan för statens gemensamma arbetsgivar- och personalpolitik för åren 2001-2003. Verksamhetsplanen innehöll de utvecklingsåtgärder som genomfördes av Statens arbetsmarknadsverk. Ministerierna ansvarar för styrningen av personalpolitiken inom sina förvaltningsområden och på deras ansvar faller också att följa upp hur de gemensamma riktlinjerna följs.

Övergången till nya lönesystem som baserar sig på arbetets kravnivå och personlig prestation inom statsförvaltningen främjar också lika lön för män och kvinnor. I december 2004 omfattades 42 procent av de statsanställda av de nya lönesystemen.

- Målet är att avtal om nya lönesystem ingås i så omfattande utsträckning som möjligt före utgången av 2004. (Finansministeriet, alla ministerier)
- Uppföljningen av att lika lön genomförs förutsätter ett gott statistiskt samarbete. Finansministeriet har gett ministerierna och ämbetsverken anvisningar om samarbetet. Konsekvenserna av de nya lönesystemen när det gäller löneskillnaderna mellan könen följs årligen med hjälp av ämbetsverkens egna utredningar, enligt förvaltningsområde vid respektive ministerium och för hela statsförvaltningens del vid Statens arbetsmarknadsverk. Utöver att lönerna statistikförs utreds också hur rättvist personalen upplever det nya lönesystemet. (Finansministeriet, alla ministerier)

13 ATT FRÄMJA JÄMSTÄLLDHETEN I DEN REGIONALA UTVECKLINGEN

En balanserad regional fördelning av befolkningsstrukturen förutsätter sysselsättningsmöjligheter både för män och kvinnor i alla regioner. Framför allt på landsbygden behövs flera sysselsättningsmöjligheter för kvinnor. I den regionala utvecklingen är det viktigt att garantera kvinnornas aktiva medverkan i beslutsprocessen på lokal, regional och nationell nivå.

Under den pågående EU-programperioden 2000-2006 ingår jämställdheten mellan könen som ett genomgående tema i alla målprogram, och under den nya programperioden, som inleds 2007, kommer jämställdheten fortsättningsvis att vara ett genomgående tema

i alla program. EU-kommissionen har tillsatt en arbetsgrupp på hög nivå med representer för medlemsländerna som skall stärka integreringen av ett jämställdhetsperspektiv i strukturfondernas verksamhet.

- Beaktandet av ett jämställdhets- och könsperspektiv i det regionala utvecklingsarbetet stärks i enlighet med principen om integrering av ett jämställdhetsperspektiv genom att myndigheter och förtroendevalda inom central-, regional- och lokalförvaltningen utbildas samt genom att myndigheternas samarbete stärks. (Inrikesministeriet, jord- och skogsbruksministeriet, arbetsministeriet)

I de regionala mål 1- och mål 2-programmen har man ställt upp mål för kvinnors och mäns sysselsättning samt för nya företag som grundas av kvinnor och män. Enligt vad som kommit fram i halvtidsutvärderingen av programmen bör informationen och utbildningen utökas både när det gäller projektdeltagarna och myndigheterna, om målen skall uppnås.

- Analysen av programmets och projektens könskonsekvenser utvecklas och utnyttjas vid projekturvalet som stöd för beslutsfattandet. (Inrikesministeriet, arbetsministeriet, jord- och skogsbruksministeriet, övriga ministerier som använder strukturfondsfinansiering)

Målet för alla regionala program för utveckling av landsbygden inom jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområde under fondperioden 2000-2006 är att 50 procent av de nya arbetsplatserna riktas till kvinnor och att 30-40 procent av alla nya företag grundas av kvinnor. Programmen har som mål att avlägsna ojämlikhet samt att främja jämställdheten mellan män och kvinnor.

- För främjande av jämställdhetsmålen i de regionala programmen för utveckling av landsbygden görs under 2004 en separat utredning som används som utgångspunkt för de ytterligare åtgärder som behövs i programarbetet. (Jord- och skogsbruksministeriet)

14 JÄMSTÄLLDHETSMÅLEN I DET INTERNATIONELLA SAMARBETET OCH SAMARBETET INOM EU

Regeringen vill stärka Europeiska unionens handlingsförmåga när det gäller att främja de mänskliga rättigheterna och de grundläggande fri- och rättigheterna, välfärden och säkerheten. Regeringen driver en handlingskraft o ig människorättspolitik såväl inom bilaterala relationer och Europeiska unionen som i internationella organisationer.

Regeringen främjar beaktandet av jämställdhetsaspekten såväl inom EU, i internationella organisationer som i det bilaterala samarbetet.

14.1 Finlands åtgärder för att främja jämställdheten inom Europeiska unionen

Finland deltar aktivt i utvecklandet och utformandet av EU:s politik i fråga om mänskliga rättigheter och jämställdhet.

- Finland integrerar ett jämställdhetsperspektiv i all sin verksamhet inom EU:s olika politikområden. (Alla ministerier)
- I förberedelserna inför ordförandeskapet hösten 2006 inkluderas jämställdhetsperspektivet i enlighet med integreringsprincipen i ministeriernas beredning av EU-ärenden, inklusive arbetet i olika sammansättningar underställda rådet och vid ministermötena under ordförandeskapet. (Alla ministerier)

14.2 Integrering av ett jämställdhets- och könsperspektiv i det internationella samarbetet

Integreringen av ett jämställdhets- och könsperspektiv är i FN ett allmänt erkänt mål som främjats på olika nivåer och i de olika organisationernas riktningar. Finland har ett kraftigt engagemang när det gäller att genomföra och främja verkställandet av handlingsplanen från Peking samt när det gäller att främja mänskliga rättigheter för flickor och kvinnor på bred front också på internationell nivå.

- Finland arbetar aktivt för att jämställdhetsfrågor skall beaktas i olika internationella organisationer, liksom även i det bilaterala samarbetet. Detta gäller såväl FN-systemet och de internationella finansinstituterna som de regionala organisationerna (bl.a. Nordiska ministerrådet, Europarådet och OECD). Främjandet av jämställdheten har också inkluderats som en genomgående princip i strategin för Finlands närområdessamarbete. (Utrikesministeriet, alla ministerier)
- När medlemmar utnämns till internationella organ och EU-institutioner och när kandidater utses till val föreslår regeringen kvinnor och män i lika utsträckning. (Alla ministerier)
- En nationell rapport har sammanställts om verkställandet av handlingsplanen från Peking. Finland deltar tillsammans med medborgarorganisationerna aktivt i arrangemangen inför en internationell uppföljningskonferens. (Utrikesministeriet, social- och hälsovårdsministeriet)

14.3 Utvecklingspolitiken

Kvaliteten i vårt utvecklingssamarbete, som betonar minskning av fattigdomen samt jämlikhet och utbildning, förbättras i syfte att åstadkomma hållbara utvecklingseffekter.

Regeringen stärker kvinnornas och flickornas rättigheter och beaktandet av ett könsperspektiv i Finlands utvecklingspolitik.

Främjandet av kvinnors och flickors rättigheter samt av jämställdheten mellan könen är enligt statsrådets principbeslut om utvecklingspolitiken en genomgående princip i Finlands utvecklingspolitik. År 2003 antogs en strategi och ett aktionsprogram för 2003-2007 för främjande av jämställdhet mellan könen inom Finlands u-landspolitik.

Det huvudsakliga målet för Finlands utvecklingspolitik är att minska extrem fattigdom. Eftersom två tredjedelar av de människor som lever i extrem fattigdom är kvinnor, är förbättrandet av kvinnornas ställning både i utvecklingssamarbetet och i den övriga utvecklingspolitiken av särskild betydelse för att målet skall nås.

- Jämställdhetsperspektivet integreras som ett fundamentalt element i den politiska, sociala och ekonomiska dialog som förs med partnerländerna och i de projekt som genomförs. Vid bilaterala samarbetsförhandlingar behandlas jämställdhetsfrågor och jämställdhetsperspektivet inkluderas enligt integreringsprincipen i bilaterala program och bilateralt sektor- och budgetunderstöd. Dessutom stöds integreringen av ett jämställdhetsperspektiv i strategierna för minskande av fattigdom, och projekt som syftar till att stärka framför allt kvinnors och flickors rättigheter finansieras. (Utrikesministeriet)
- Genomförandet och uppföljningen av strategin och aktionsprogrammet för främjande av jämställdhet mellan könen systematiseras. År 2004 görs en inledande kartläggning av jämställdhetsläget. Kartläggningen används som utgångspunkt när indikatorer för hur jämställdheten framskrider och eventuella specialåtgärder utarbetas. De medel som avsätts för genomförande av jämställdheten följs systematiskt och statistisk information om dessa medel ges ut. (Utrikesministeriet)
- Kompetensen och anvisningarna i fråga om jämställdhetsfrågor utvecklas. Utbildning ordnas framför allt om sambandet mellan fattigdom och socialt kön. Främjandet av jämställdheten förs in i alla projekthanvisningar och jämställdhetsperspektivet inkluderas i alla strategier och riktlinjer som utarbetas. Också i utvärderingarna används jämställdheten mellan könen som en indikator på att man lyckats. (Utrikesministeriet)

14.4 Krishantering

Regeringen stöder utvecklingen av unionens gemensamma säkerhets- och försvarspolitik och betonar sådana militära målsättningar och målsättningar gällande civil krishantering som är gemensamma för alla medlemsländer.

Målet är att i enlighet med rekommendationerna i handlingsplanen från Peking och FN:s säkerhetsråds resolution 1325 (2000) öka andelen kvinnor i fredsprocesser på alla nivåer, oberoende av vilket organ (FN, OSSE, EU) som ansvarar för operationerna. Detta gäller också främjandet av lokala kvinnogrupper medverkan. (Utrikesministeriet)

Könsperspektivet beaktas framför allt i utbildningen för fredsbevarare. Inom försvarsministeriets förvaltningsområde får alla som skickas ut i fredsbevarande uppgifter utbildning i jämställdhetsfrågor och i hur man beaktar kvinnornas ställning i den fredsbe-

varande verksamheten. Fredsbevararna informeras om förhållandena, kutymerna och beteendereglererna i målområdet. Att utnyttja prostituerades tjänster är helt och hållet förbjudet. Reglerna övervakas och eventuella förbrytelser leder till omedelbara ingrepp.

Strävan är att ordna utbildning i jämställdhetsfrågor för alla som deltar i uppgifter som syftar till att stödja civil krishantering, humanitär hjälp och fredsprocesser och för alla organisationer som genomför projekt i konfliktområden. (Utrikesministeriet, inrikesministeriet)

14.5 Jämställdheten i internationella miljöprocesser och processer som syftar till hållbar utveckling

Regeringens politik baserar sig på en ekonomiskt, socialt och ekologiskt hållbar utveckling, vilket innebär en balanserad samordning av produktionsverksamheten, den ekonomiska tillväxten och miljöaspekterna.

Vid FN:s toppmöte om hållbar utveckling 2002 betonades balansen och det inbördes beroendesambandet mellan de tre dimensionerna av hållbar utveckling (den ekonomiska, sociala och miljömässiga dimensionen). Den sociala dimensionen omfattar också jämställdhet mellan könen. Finlands kommission för hållbar utveckling strävar efter att i enlighet med sitt femåriga arbetsprogram (2003-2007) beakta jämställdhetsfrågorna vid behandlingen av olika teman.

- Verkställandet av de jämställdhetsåtaganden som ingår i handlingsplanen från Johannesburg främjas såväl i Finlands nationella verkställande som i det internationella samarbetet. (Alla ministerier)
- I enlighet med åtagandena från Johannesburg utarbetas ett internationellt ramverk av program om hållbar konsumtion och produktion. Jämställdheten mellan könen beaktas genom hela ramverket. Finland deltar aktivt i beredningen av ramverket och utarbetar ett nationellt program för hållbar konsumtion och produktion. Programförslaget blir färdigt senast den 31 maj 2005. (Miljöministeriet, handels- och industriministeriet, alla ministerier)

15 UPPFÖLJNING OCH JUSTERING AV JÄMSTÄLLDHETSPROGRAMMET

En uppföljningsgrupp med representanter för samtliga ministerier tillsätts 2004. Till gruppens uppgifter hör att följa upp hur åtgärderna i jämställdhetsprogrammet har genomförts samt att utveckla integreringen av ett jämställdhetsperspektiv och att utsträcka integreringen till hela statsförvaltningen. Social- och hälsovårdsministeriet koordinerar uppföljningen av programmet och utvecklandet av integreringen av ett jämställdhetsperspektiv. Under uppföljningen av programmet kan åtgärderna vid behov justeras. En slutrapport om jämställdhetsprogrammet utkommer våren 2007. (Social- och hälsovårdsministeriet, alla ministerier)

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN JULKAISUJA
SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRDSMINISTERIETS PUBLIKATIONER
PUBLICATIONS OF THE MINISTRY OF SOCIAL AFFAIRS AND HEALTH **ISSN 1236-2050**

- 2005: 1 Hallituksen tasa-arvo-ohjelma 2004-2007.
ISBN 952-00-1600-7
ISBN 952-00-1603-1 (pdf)
- 2 Regeringens jämställdhetsprogram 2004-2007.
ISBN 952-00-1604-X
ISBN 952-00-1605-8 (PDF)

